

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СПОРТИВНОГО РУХУ ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ

Тетяна КРОПИВНИЦЬКА, Ірина КОГУТ

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м. Київ

Мета дослідження. Характеристика державної підтримки паралімпійського та дефлімпійського спорту в Україні.

Завдання дослідження:

1. Дати характеристику системі управління спорту інвалідів в Україні.
2. Визначити напрямки державної підтримки паралімпійського та дефлімпійського спорту.

Методи досліджень: аналіз спеціальної літератури, документальних джерел і матеріалів мережи Internet; синтез та узагальнення.

Анотація. Одним із факторів успішних виступів українських спортсменів-інвалідів на змаганнях різного рівня є наявність ефективно діючої системи управління спорту інвалідів та його державної підтримки. На державному рівні вирішуються питання організаційного, фінансового, правового, матеріально-технічного, кадрового та інформаційного забезпечення цієї галузі.

Ключові слова: інваліди, державна підтримка спорту інвалідів, організаційне, фінансове, правове, матеріально-технічне, кадрове та інформаційне забезпечення.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними Міністерства праці і соціальної політики, а також Державного комітету статистики, в Україні мешкає близько 2,7 млн. інвалідів [7], що складає 5,6% населення нашої країни.

Соціальний статус інваліда визначається рівнем його матеріальної забезпеченості і правової захищеності. Щорічно приймаються закони, вносяться поправки до вже існуючих, що забезпечують соціальні, економічні й правові гарантії у сфері соціального захисту та реабілітації інвалідів [4, 5]. Однак сукупний дохід переважної більшості інвалідів знаходиться нижче межі мало-забезпеченості, хоча більшість законодавчих актів спрямовано на поліпшення їхнього матеріального становища.

Відповідно до закону про соціальний захист інвалідів, їм гарантовано право одержання вищої освіти [5]. Але більшість вузів сьогодні не пристосовані до навчання студентів з обмеженими можливостями. Дуже мало педагогічних працівників мають спеціальну підготовку для роботи зі студентами з вадами зору чи слуху. Інваліди з порушеннями опорно-рухового апарату не можуть відвідувати лекції, якщо навчальні аудиторії не обладнані спеціальними спусками для візків. Таким чином, виникає проблема обмеженого доступу інвалідів до отримання освіти.

Люди з вадами розвитку також мають проблеми з працевлаштуванням. В 2005 р. в Україні працювало лише 360 тис. інвалідів [7], а це 13% від їхньої кількості. І це не тому, що вони не прагнуть знайти роботу. Так, за даними Українського товариства глухих, загальна кількість безробітних, які мають дефекти слуху, складає 33,4 тис. чоловік, з них не хочуть працювати лише 4,9 тис. Тобто знову постає проблема існування певних соціальних та фізичних бар'єрів, що позбавляють людей з вадами розвитку можливості реалізувати свої здібності нарівні з іншими громадянами.

Усе це призводить до виникнення у інвалідів почуття приреченості, що породжує в одних озлоблення, в інших – суїцидний настрій, у третіх – повну пасивність і байдужість до того, що відбувається. Для запобігання цьому влада і суспільство, які об'єктивно не здатні поки за забезпечити належні умови існування інвалідів, повинні хоча б дати можливість їм власноруч заробляти на життя і стимулювати їх активність у цьому напрямку.

28 серпня 2006 року члени ООН прийняли міжнародну угоду, що надає людям з обмеженими можливостями в усьому світі більш широкі права. Нова конвенція ґрунтується на принципі заміни соціального забезпечення і добродійності системою прав і свобод. Ті держави, що ратифікують цей документ, повинні зробити більш доступними для інвалідів громадські місця і будинки, транспорт і засоби комунікації. Крім того необхідно боротися з негативними стереотипами і упередженнями, розвивати у оточуючих розуміння здатності інвалідів внести вклад у суспільство [8].

Саме через заняття інвалідів спортом можна змінити ставлення здорових людей до них, довести, що вони мають ті ж самі інтереси, здібності та прагнення досягти певних успіхів у житті. Видатні досягнення інвалідів на спортивних аренах сприяють позитивному внеску в розвиток дер

жави, підвищенню її авторитету на міжнародній арені. Крім того спорт для людей, які мають фізичні та психічні недоліки – кращий спосіб фізичної і соціальної реабілітації. Заняття спортом підвищують функціональні можливості організму, активізують його компенсаторні механізми, позитивно впливають на психологічний стан, розвивають морально-вольові якості. В Україні розвиток фізкультурно-спортивного руху інвалідів здійснюється на основі державної підтримки [2].

Робота виконана згідно Зведеного плану НДР в сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. за темою 2.5.1 «Організаційні, історичні, теоретико-методичні напрями спорту інвалідів».

Мета дослідження. Характеристика державної підтримки паралімпійського та дефлімпійського спорту в Україні.

Завдання дослідження:

1. Дати характеристику системі управління спорту інвалідів в Україні.
2. Визначити напрями державної підтримки паралімпійського та дефлімпійського спорту.

Методи дослідження: аналіз спеціальної літератури, документальних джерел і матеріалів мережи Internet; синтез та узагальнення.

Результати дослідження та їх обговорення. Формування спортивного руху спортсменів-інвалідів в Україні бере початок з 1989 року. Саме в цей час почали створюватися фізкультурно-спортивні й оздоровчі клуби інвалідів. Згодом ці суспільні об'єднання стали основою для створення національних федерацій спорту інвалідів з різними видами ушкоджень [3].

На державному рівні керівним органом всієї галузі фізичної культури і спорту є Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. Управління спортом інвалідів на цьому рівні здійснюється департаментом фізичної культури, а саме – відділом координації розвитку масового спорту, спорту інвалідів та ветеранів.

У міжнародному паралімпійському русі Україну представляє Національний комітет спорту інвалідів України, що виконує функції Національного паралімпійського комітету (рис. 1). Він об'єднує чотири національні федерації спорту інвалідів з вадами зору, слуху, опорно-рухового апарату (ОРА) та інтелекту.

У 1993 р. були створені Український Центр фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» і його 27 регіональних відділень, що разом забезпечують впровадження в життя державної політики з питань фізичної культури і спорту інвалідів.

Українські збірні команди спортсменів-інвалідів беруть активну участь у міжнародних змаганнях різного рівня та посідають визначні місця [1]. Так, у 2004 р. на XII літніх Паралімпійських іграх у неофіційному заліку наша команда посіла VI місце, у 2005 р. на XX літніх Дефлімпійських іграх – I, а XVI зимових Дефлімпійських іграх (2007 р.) – V місце.

Рис. 1. Організаційна структура управління спорту інвалідів

Високий рівень розвитку спорту інвалідів в Україні досягнуто завдяки діяльності громадських організацій людей з обмеженими можливостями, які активно боролися за визнання державою соціальної значимості фізкультурно-спортивного руху і необхідності належної уваги до нього. В останні роки державна політика щодо підтримки спорту інвалідів спрямована на організаційне, фінансове, правове, матеріально-технічне, кадрове та інформаційне забезпечення цієї галузі.

Згідно Указу Президента України «Про заходи з фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів та підтримки паралімпійського та дефлімпійського руху в Україні» [4] в межах **організаційного забезпечення** вирішуються питання зі створення умов для:

- занять інвалідів фізичною культурою і спортом;
- відкриття та організаційно-методичного забезпечення в дитячо-юнацьких спортивних школах відділень для дітей-інвалідів;
- відкриття підрозділів регіональних центрів фізичної культури і спорту для інвалідів «Інваспорт».

Сьогодні в містах та районах України діють 80 підрозділів регіональних центрів «Інваспорт», відкрито 27 дитячо-юнацьких спортивних шкіл інвалідів (ДЮСШ). В країні функціонує більше 150 фізкультурно-спортивних клубів інвалідів. Понад 48 тис. інвалідів (половина із них – діти) відвідують фізкультурно-реабілітаційні групи і спортивні секції з 36 видів спорту. Щорічно в Україні проводиться близько 1000 масових фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів серед інвалідів всіх нозологій [6].

Фінансове забезпечення спрямовано на:

- фінансування заходів фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів;
- фінансування витрат з підготовки та участі національних збірних команд України у Пара- та Дефлімпійських іграх;
- фінансову підтримку подальшого розвитку Національного центру паралімпійської і дефлімпійської підготовки і реабілітації інвалідів;
- виплату стипендій видатним пара- і дефлімпійцям та їхнім тренерам;
- залучення позабюджетних коштів для підготовки та участі спортсменів України у змаганнях різного рівня.

Видатки на фінансування фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи серед інвалідів щорічно зростають, переважно саме за рахунок збільшення надходжень з державного бюджету (рис. 2).

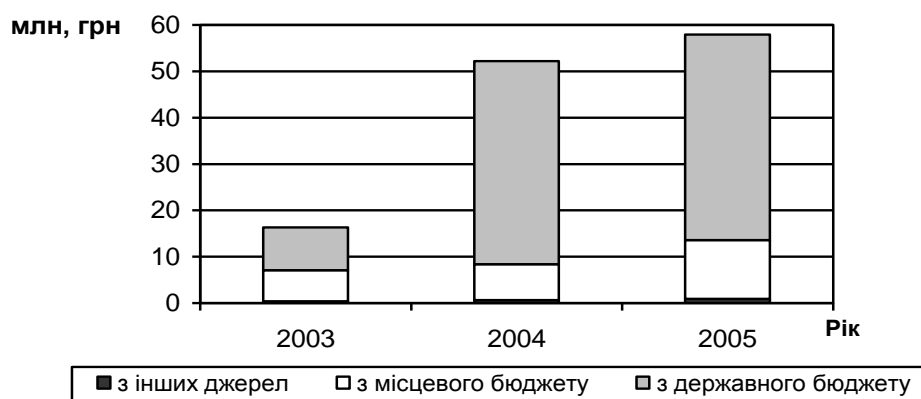

Рис. 2. Витрати на розвиток фізкультурно-реабілітаційної і спортивної роботи серед інвалідів у 2003-2005 рр. [6]

Збільшення фінансування фізкультурно-спортивної діяльності інвалідів можливо за рахунок спонсорської та благодійної діяльності, про стимулювання якої йде мова в Указі Президента України [4]. Але на сьогоднішній день механізми залучення недержавних коштів не відпрацьовані, тому внесок цього джерела прибутків складає менш 2% від загальних коштів, витрачених на розвиток фізичної культури і спорту інвалідів.

З метою стимулювання успішних виступів вітчизняних атлетів на міжнародній спортивній арені Президентом України у 2006 р. призначені стипендії у розмірі:

- 9 тис. грн. – спортсменам, які зайняли перше чи друге місце на Пара-, Дефлімпійських іграх або перше місце на чемпіонатах світу в пара-, дефлімпійських номерах програми, та їхнім тренерам;
- 6 тис. грн. – спортсменам, які зайняли третє місце на Пара-, Дефлімпійських іграх або друге місце на чемпіонатах світу, в пара-, дефлімпійських номерах програми, та їхнім тренерам;
- 4 тис. грн. – спортсменам, які зайняли третє місце на чемпіонатах світу або перше місце на чемпіонатах Європи в пара-, дефлімпійських номерах програми, та їхнім тренерам [4].

Відносно матеріально-технічного забезпечення плануються заходи з:

- розробки держстандартів і норм типового проектування фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд, що адаптовані до потреб інвалідів;
- створення реабілітаційно-спортивного центру в західному регіоні з метою підготовки та реабілітації спортсменів-інвалідів, які спеціалізуються у зимових видах спорту;
- надання допомоги у вирішенні соціально-побутових проблем спортсменів-інвалідів, чемпіонів і призерів Пара- і Дефлімпійських ігор, чемпіонів світу та Європи, інших міжнародних змагань серед інвалідів, а також їхніх тренерів.

Правове забезпечення у 2006 р. було спрямовано на розробку і внесення змін у законодавство щодо:

- спрощення процедури закупівлі за державні кошти спортивного екіпірування, інвентарю, медико-відновлювальних засобів;
- стимулювання благодійної і спонсорської діяльності з метою підтримки фізичної культури і спорту інвалідів.

Кадрове забезпечення здійснюється шляхом запровадження в спеціальних школах, школах-інтернатах, інших навчально-реабілітаційних закладах для інвалідів посад інструкторів з фізичної культури і спорту.

Інформаційне забезпечення спрямовано на:

- висвітлення Державним комітетом телебачення і радіомовлення України визначних спортивних подій з пара- і дефлімпійських видів спорту;
- пропаганду розвитку фізкультурно-спортивного руху інвалідів.

Висновки

1. Серед основних напрямів державної підтримки пара- та дефлімпійського руху в Україні можна виділити організаційне, фінансове, правове, матеріально-технічне, кадрове та інформаційне забезпечення.

2. Спостерігається позитивна динаміка збільшення витрат на розвиток фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи серед інвалідів переважно за рахунок виділення коштів з державного бюджету.

3. Збільшення фінансування фізкультурно-спортивної діяльності інвалідів можливо за рахунок позабюджетних коштів, залученню яких буде сприяти прийняття законів щодо пільгового податкування організацій-спонсорів.

4. Високі досягнення українських спортсменів-інвалідів на змаганнях найвищого рівня свідчать про важливість, необхідність та ефективність державної підтримки спорту інвалідів. Але слід звернути увагу державних посадовців не тільки на спорт вищих досягнень, а також на залучення до занять фізичною культурою і спортом (як надзвичайно ефективного засобу реабілітації та соціальної адаптації) більшої кількості інвалідів. За даними «Інваспорт» фізичною культурою і спортом охоплено лише 2% від загальної кількості інвалідів України.

Подальші дослідження будуть спрямовані на детальний аналіз правового, матеріально-технічного, кадрового та інформаційного забезпечення спорту інвалідів.

Література

1. *Бріскін Ю.А.* Спортсмени України у Дефлімпійських іграх // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту / За ред. С.С. Єрмакова. – Х.: ХХІІІ, 2005. – №21. – С. 26 – 31.
2. *Когут І.* Роль держави у розвитку фізичної культури та спорту осіб з особливими потребами // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними: Зб. наук. статей з проблем фізичного виховання і спорту та фізичної реабілітації неповносправних. – Львів, 2003. – Вип. 1. – С. 50 – 53.
3. *Матвеев С.* та ін. Шляхи удосконалення фізкультурно-спортивної роботи з інвалідами в Україні // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2004. – №2. – С. 109 – 112.
4. Про заходи щодо фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів та підтримки паралімпійського руху в Україні: Указ від 6 квітня 2006 р. №290/2006 // Урядовий кур'єр. – 2006. – №73 – 74, 18 квітня. – С.20 – 21.
5. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України № 875-ХІІ; 21.03.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №21. – 252 с.
6. Фізкультурно-спортивна та реабілітаційно-оздоровча робота серед інвалідів України у 2005 році (цифри і факти) // Інформаційний бюлетень українського центру з фізичної культури і спорту «Інваспорт». – К.: 2006. – 106 с.
7. *Хара В.* Тревожит тот факт, что за последние годы количество инвалидов в стране увеличивается. – Mode access: <http://partyofregions.org.ua/>
8. Страны-члены ООН приняли международное соглашение о правах инвалидов // Интернет-журнал «Новая политика». – Mode access: <http://www.novopol.ru/article 10969.html>

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА СПОРТИВНОГО ДВИЖЕНИЯ ИНВАЛИДОВ В УКРАИНЕ

Татьяна КРОПИВНИЦКАЯ, Ирина КОГУТ

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, г. Киев

Цель исследования. Характеристика государственной поддержки паралимпийского и дефлимпийского спорта в Украине.

Задачи исследования:

1. Дать характеристику системе управления спорта инвалидов в Украине.
2. Определить направления государственной поддержки паралимпийского и дефлимпийского спорта.

Методы исследований: анализ специальной литературы, документальных источников и материалов сети Internet; синтез и обобщение.

Аннотация. Одним из факторов успешных выступлений украинских спортсменов-инвалидов на соревнованиях разного уровня является наличие эффективно действующей системы управления спорта инвалидов и его государственной поддержки. На государственном уровне решаются вопросы организационного, финансового, правового, материально-технического, кадрового и информационного обеспечения этой отрасли.

Ключевые слова: инвалиды, государственная поддержка спорта инвалидов, организационное, финансовое, правовое, материально-техническое, кадровое и информационное обеспечения.

THE STATE SUPPORT OF SPORTS MOVEMENT OF DISABLED PEOPLE IN UKRAINE

Tatyana KROPIVNITSKAJA, Irina KOGUT

National University of Physical Training and Sports of Ukraine

Aim of the research – the characteristic of the state support of Paralympic and Deaflympic sports in Ukraine.

Research tasks:

1. To give the characteristic to a control system of sports of disabled people in Ukraine.
2. To determine directions of the state support Paralympic and Deaflympic sports.

Methods of research: the analysis of the special literature, documentary sources and materials of Internet network; synthesis and generalization.

Abstract. One of factors of successful performances of the Ukrainian disabled sportsmen at competitions of a different level is presence of effectively working control system of disabled people's sports and its state support. At the state level organizational, financial, legal, material-technical, personnel and information supply problems of this branch are solved.

Key words: disabled people, the state support of sports for disabled, organizational, financial, legal, material-technical, personnel and information maintenance.